

Tanulmányút a Tübingiai Tartományi Levéltárban Weimarban

Magyar Nemzeti Levéltár - Országos Levéltár
Szlabey Dorottya 2017. október 16 – 28.

Tanulmányi út Weimarban: Landesarchiv Thüringen, Hauptstaatsarchiv Weimar

2017. Október 16 – 27.

A szakmai látogatás 2 hete alatt öt intézmény állományvédelmi munkájába, restauráló műhelyének tevékenységébe tekinthettem be.

Jól összeállított programot készített a fogadó intézmény Dr. Bernhard Post igazgató úr szervezésével.

A szakmai programban kísérőként Volker Graupner levéltáros, a Restaurátor Osztály vezetője és Judith Mielke restaurátor, szakmai vezető mellett részt vettek az osztályon dolgozó restaurátorok és könyvkötők.

A két hétről napra lebontott munkatervet kaptam.

Ablaufprogramm für das Praktikum für Frau Dorottya Szlabey, Chefrestauratorin des Ungarischen Nationalarchivs in Budapest

16. – 28.10.2017

Stand: 5. Oktober 2017

				Themen	Verantwortlich
Mo	16.10	9.00-17.00	LATH	- Begrüßung und Einführungsgespräch (Archivleitung/Referatsleiter Werkstatt) - Hausführung im Marstall mit Schwerpunkt Magazin (Schadensbilder und restaurierte Stücke aus dem 20. Jahrhundert und Großformaten) - Fotowerkstatt/Bundes-Sicherungsverfilmung (Referatsleiterin) - Vorstellung der Zentralen Restaurierungswerkstatt des LATH (Referatsleiter, Werkstattleiterin) - Restaurierung von Glasplatten-Negativen	Dr. Bernhard Post Volker Graupner Judith Mielke Dr. Katja Deinhardt Michael Rose Maria Günther 545-261 (GSA)
Di	17.10	9.00-17.00	LATH	Siegelrestaurierung an mittelalterlichen Urkunden mit den Arbeitsschritten : - Schadensaufnahme incl. Fotoaufnahmen, - Reinigung, Restaurierung, Konservierung der Siegel - Dokumentation der durchgeführten Restaurierung im archiveigenen Fachinformationssystem	Judith Mielke

Mi,	18.10	9.00-17.00	LATH	Kartenrestaurierung an Großformaten des 19. Jahrhunderts: - Schadensaufnahme incl. Fotoaufnahmen - Trockenreinigung und Lösen von Verklebungen an den Karten - Befeuchten der Objekte in der Feuchtekammer - Aufziehen auf Gewebe und Rändern der Karten - Dokumentation der durchgeführten Restaurierung im archiveigenen Fachinformationssystem	Judith Mielke
Do.	19.10	9.00-16.00	KSW	Neu Wege der Papierrestaurierung bei der Grafischen Sammlung - Vorstellung der Restaurierungswerkstatt und der Graphischen Sammlung mit historischen und aktuellen Lagerbedingungen - der Weimarer Klebeband, eine Alternative für die Umlagerung des Bestandes des Goethe Nationalmuseums - zerstörungsfreie Untersuchung und Bestimmung von Farbmitteln auf Pergament und Papier - neue fotografische Möglichkeiten zur Untersuchung von graphischen Objekten - gezielte Befeuchtung von Objekten aus Papier und Pergament zur Neuordnung der Fasermaterialien und Festigung ggf. vorhandener Kolorierungen - Sichtbarmachung von Wasserzeichen - Vorstellung aktueller Untersuchungsergebnisse zu Übertragungstechniken und Materialanalysen	Uwe Golle 5454-671 Uwe.Golle@klassik-stiftung.de
		16.00-18.00	LATH	Restauratoren-Workshop (angemeldet 19 Restauratoren/innen aus verschiedenen Einrichtungen) - Restaurierung von Glasplatten-Negativen - Entfernung chemischer Verschmutzung bei Papierakten (Beispiel Lampenöl) - Sicherung und Verpackung komplizierter Archivalien (Der Beivertrag zum Schmalkaldischen Bund mit 28 abhängenden Siegel)	Judith Mielke
Fr	20.10	9.00-15.00	LATH	Kartenrestaurierung an Großformaten des 19. Jahrhunderts	Judith Mielke
Sa	21.10			Als Wochenendprogramm sind Besuche auf der Wartburg (Heilige Elisabeth) und in Buchenwald vorgesehen	
So	22.10				

A Tübingiai Tartományi Levéltár
Marsstallstr., régi hercegi
kocsiszínben található újonnan
kialakított épülete.

A Levéltár belső
udvara az
„emléktörmeléből”
készült felületekkel. Az
udvar alatt új
raktárakat építettek.

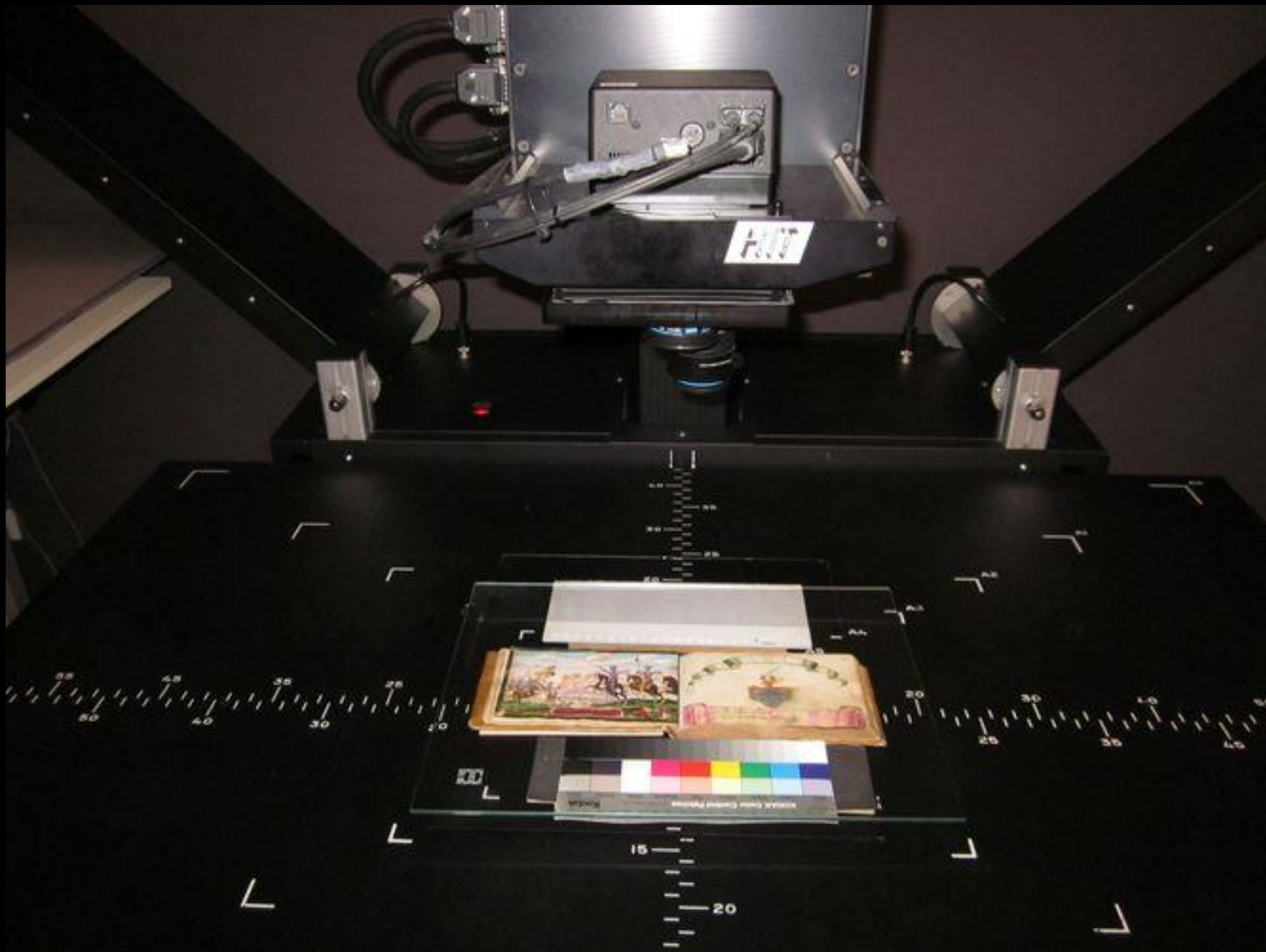

A könyvtári raktárat a volt lovardában alakították ki.

Iratok tömeges digitalizálására alkalmas síkágys és könyvszenerek.

A digitalizálás mellett Németországban országos mikrofilmen történő biztonsági mentés is történik. Erre a célra Schwarzwald területén egy 400m mélységben levő, kb. 700m hosszú tárnában helyezik dupla falú hengeres tartályokba a jó minőségben kidolgozott mikrofilm tekercseket. Minden, a német történelem számára fontos iratot, köztük térképeket is rögzítenek.

Térképek, tervrajzok biztonságos szkennelésére alkalmas berendezés. Mozgó alkatrész nem érintkezik a felvételezni kívánt irattal, így annak toldalékai, pl. pecsétek, ragasztékok, nem sérülnek a digitalizálás által.

A restaurátor műhely munkái

Már régen is megvolt az igyekezet az iratok tisztán, jó állapotban való megőrzésére, de a módszereket még nem előzték meg természettudományos vizsgálatok.

Emeleti folyosó végén a restauráló
műhely helyiségei.

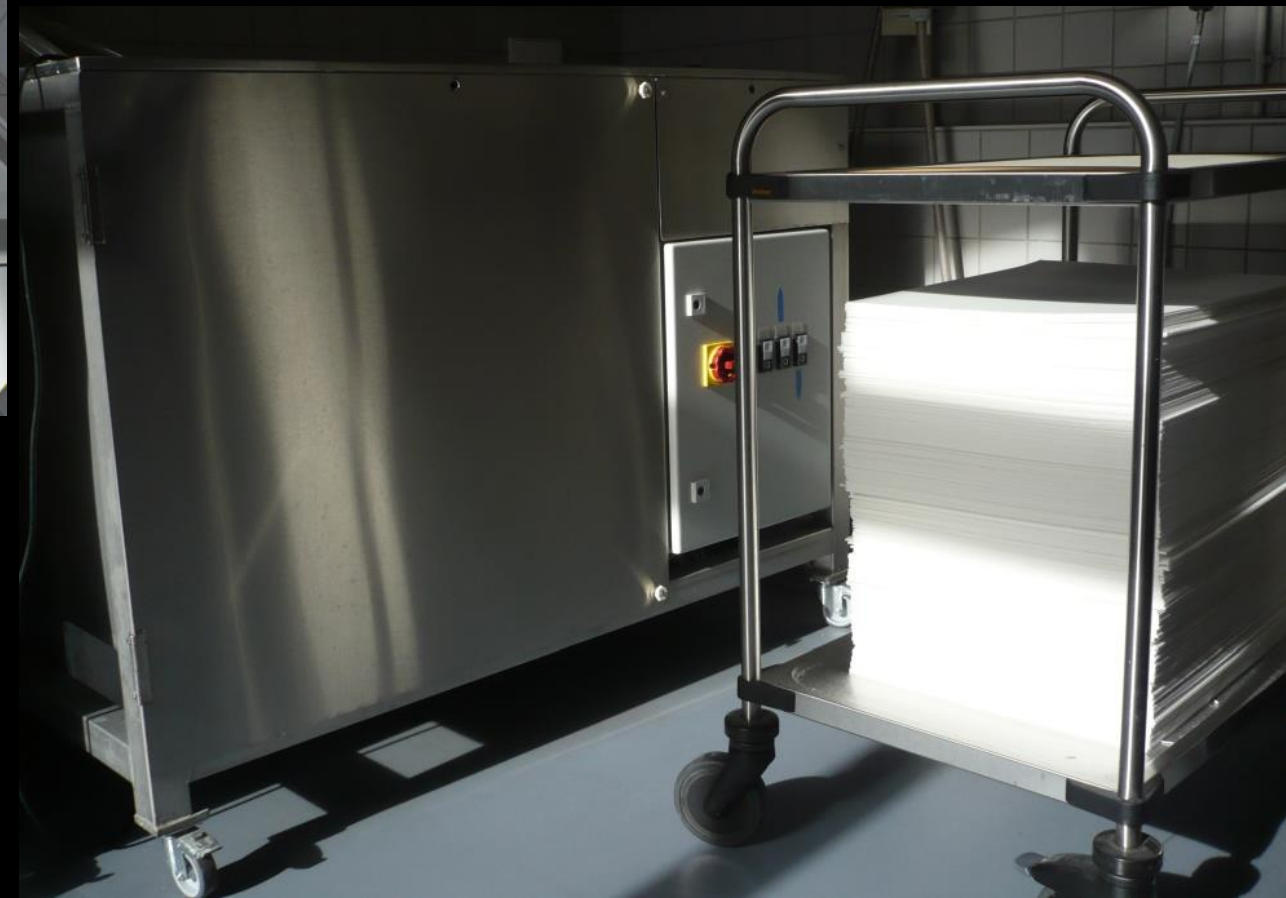
Korszerű mosókád sor az iratok tömeges tisztítására. A víz hőfoka szabályozható. Iratokhoz speciálisan ioncserélt vizet használnak.

Félig gépesített papírontógép. Hidraulika segít a víz leszívásában.

Szívóasztal, ami a papírontéshez vagy egyedi tisztításhoz használható.

Térkép restaurálás egyik változata:

Cédrusfából készült
párásító keret
használata.

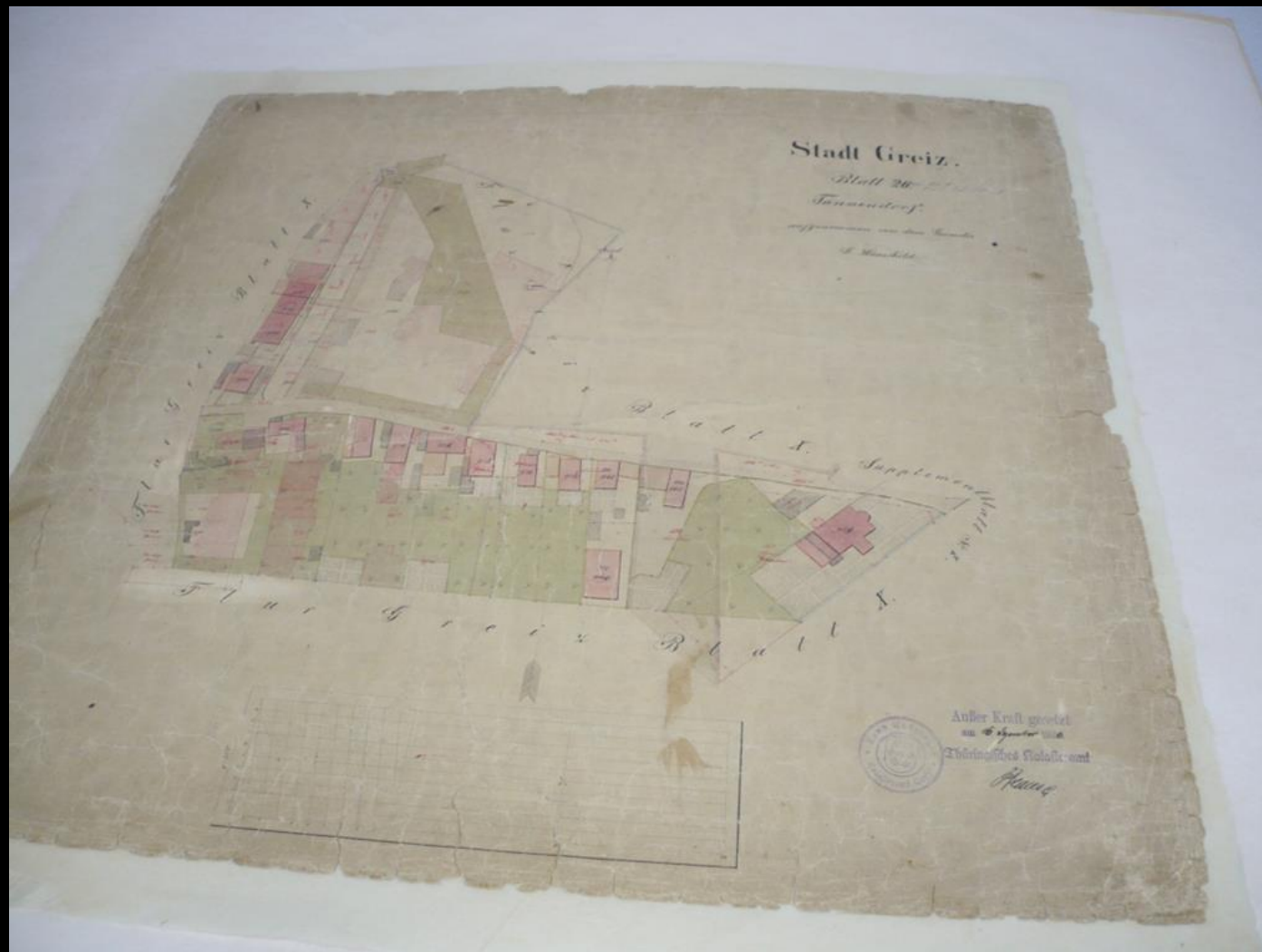

Restaurierungswerkstatt des LATH -HStA Weimar
im Oktober 2017

Üvegnegatívak tisztítása és konzerválása, projekt:

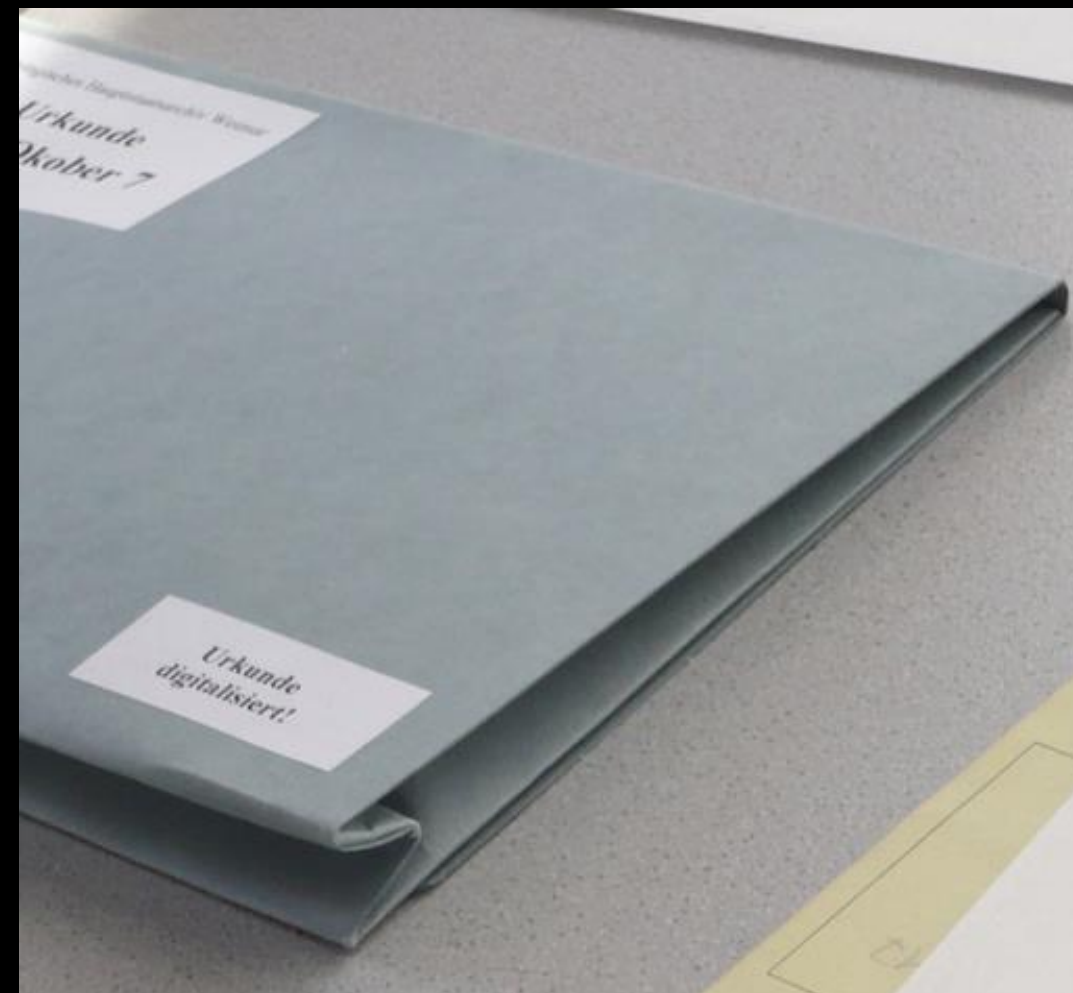
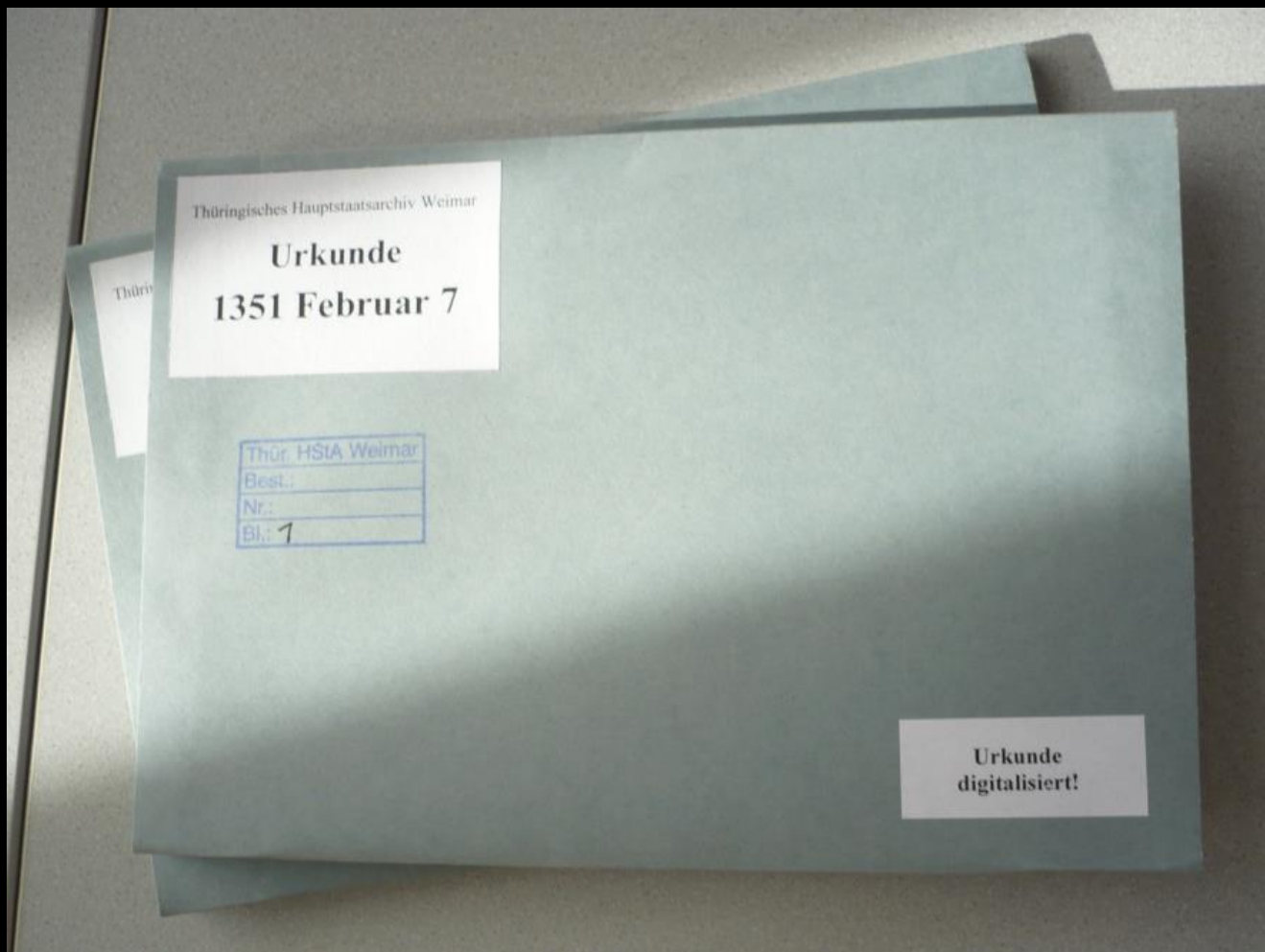
A sérült, felvált zselatinemulzió rögzítése a biztonságos tárolás és másolatkészítés céljából.

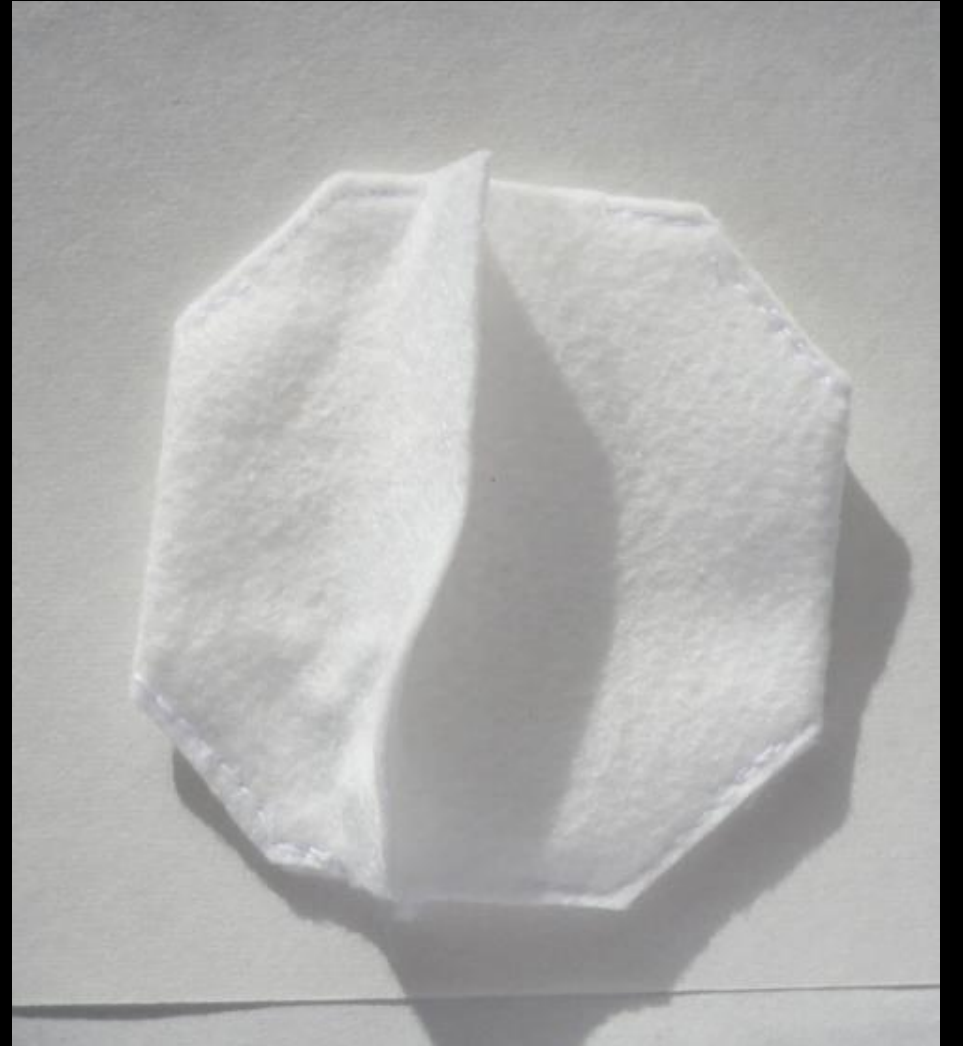

Viaszpecsétek konzerválása okleveleken

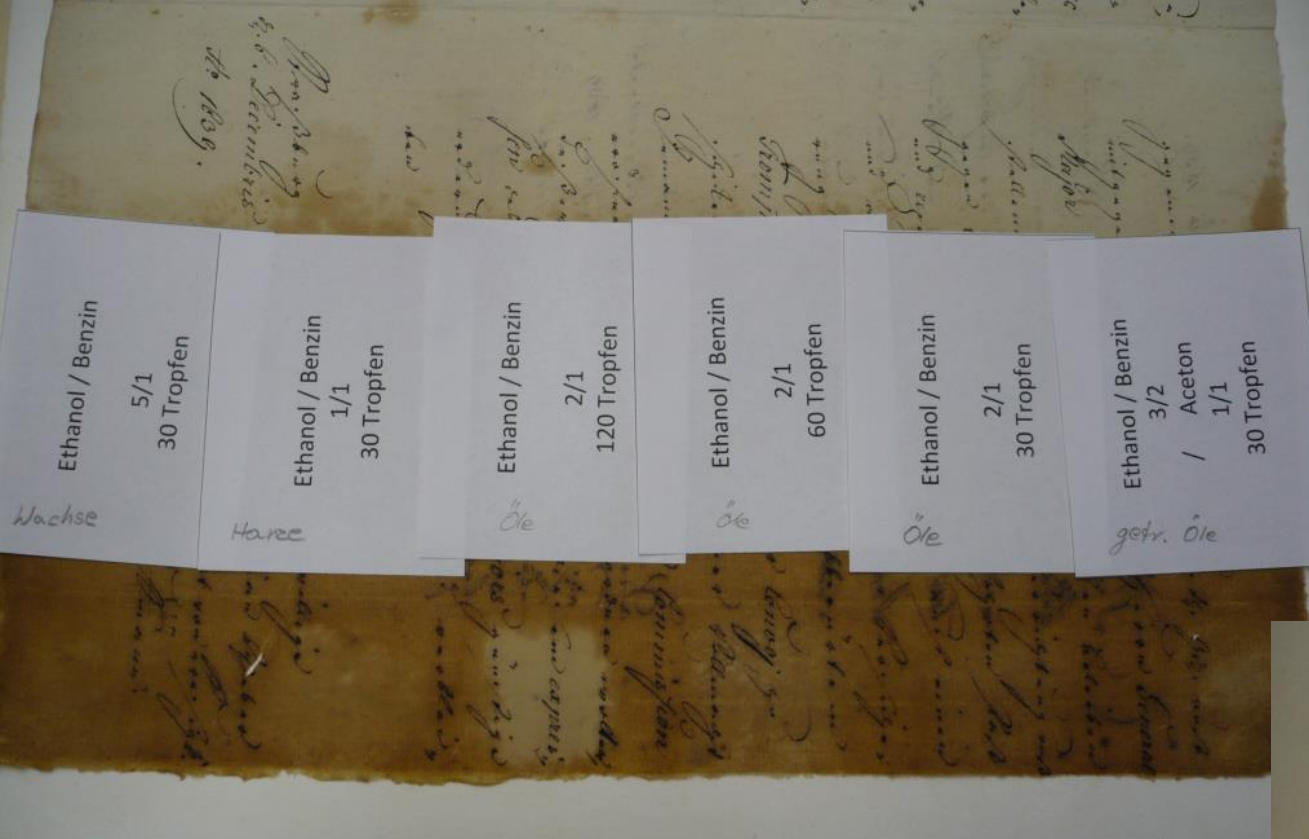

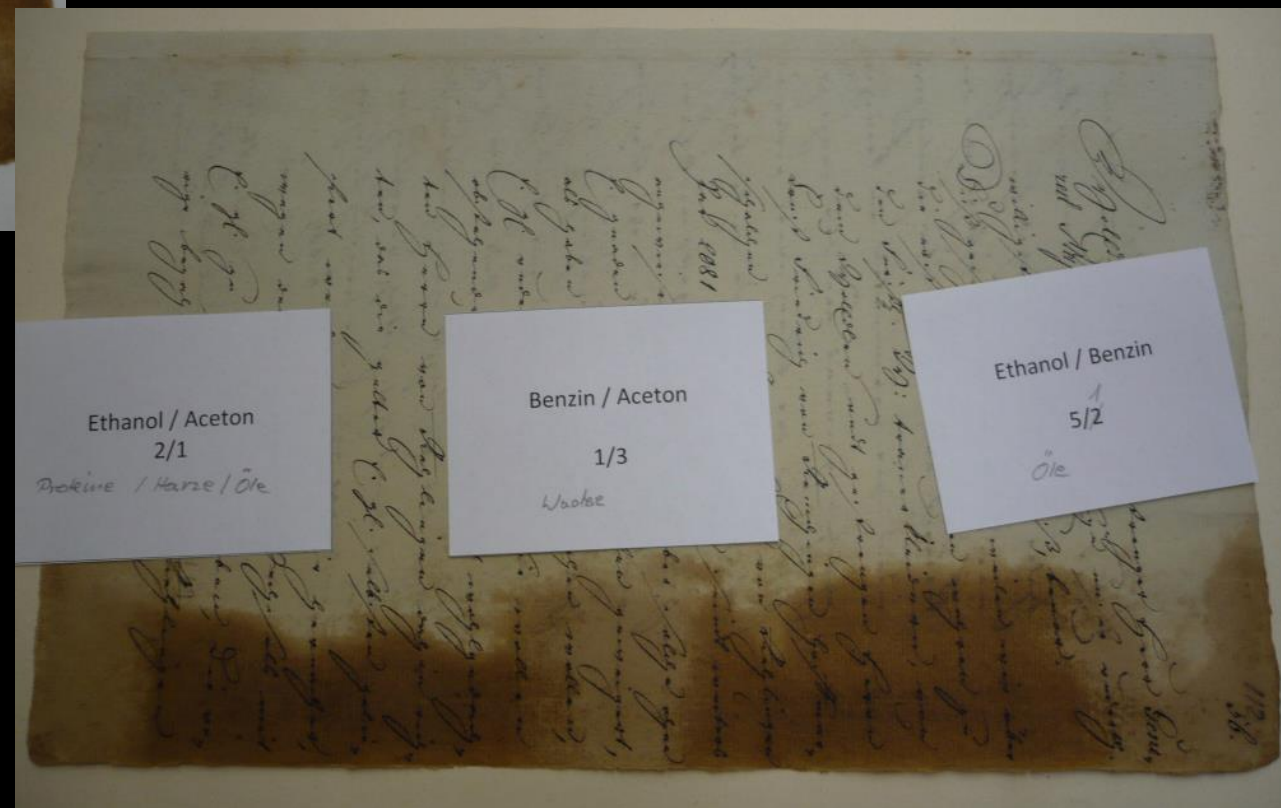

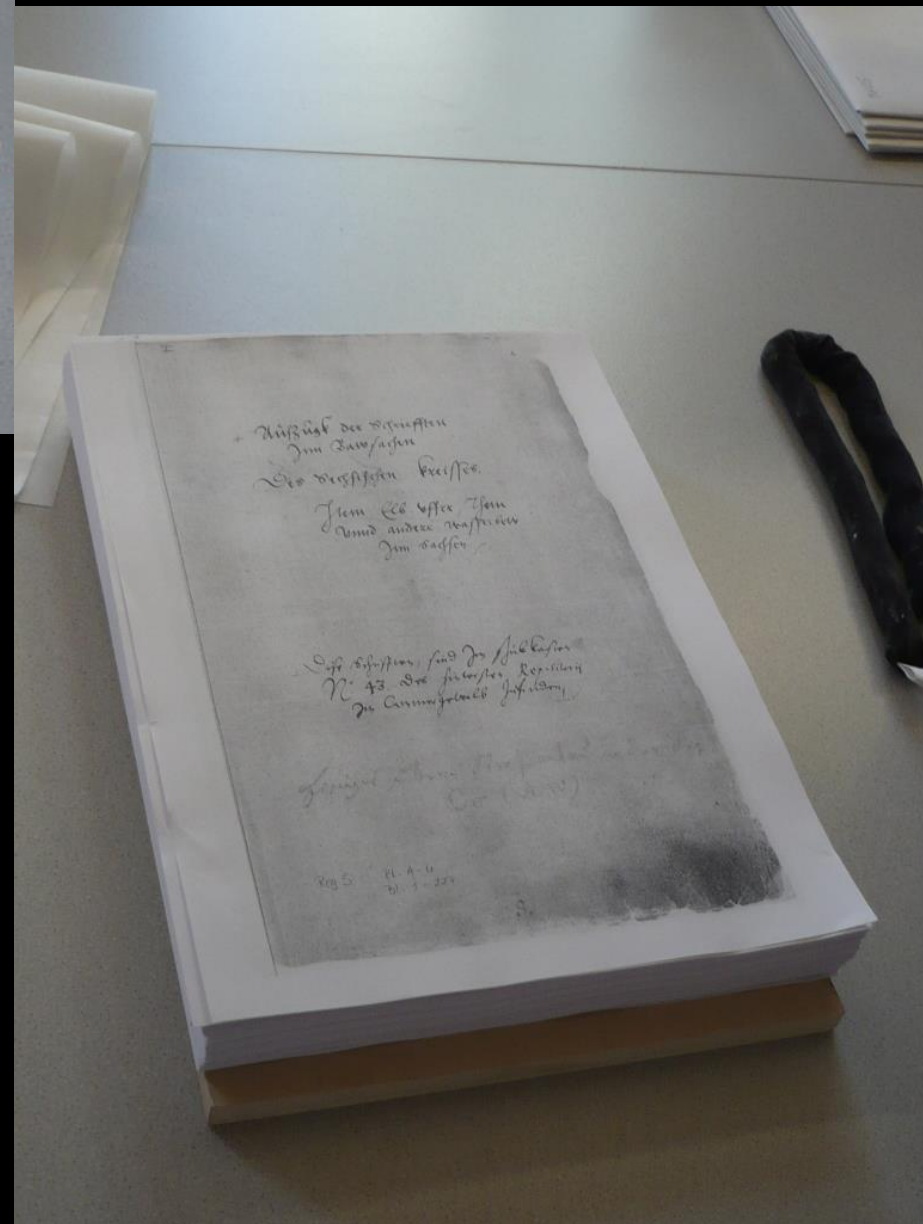

Lámpaolajtól elszennyeződött, majd az olaj
öregedése (sötétedés) miatt törékennyé vált lapok
kezelésére tett kísérletek.
Magdalena Izdebska restaurátor próbái.

Levéltári kötetek és másolatuk, ami
a kutatóterembe kerül.

Findbücher

Titelbildverzierung

Beschnitt auf
20 x 29,3 (2) cm
Deckelmaße
19,6 x 29,8 cm

Ausdrücke
genau
prägen!

Kapitalband:
grau-weiß

Carboxyl- und
Methylcellulose
Klebstoff auf
Wasserbasis
(CMC-Tylose + H₂O)

Leinwand
Kalosylinder

Bezugspapier:
Seidenstrich-
prägung

A városháza és a Klassik Stiftung kiállításainak és restaurátor műhelyeinek helyet adó hercegi palota belső udvara.

Klassik Stiftung Weimar grafikarestauráló műhelye

Passzpartú vágó
tábla.

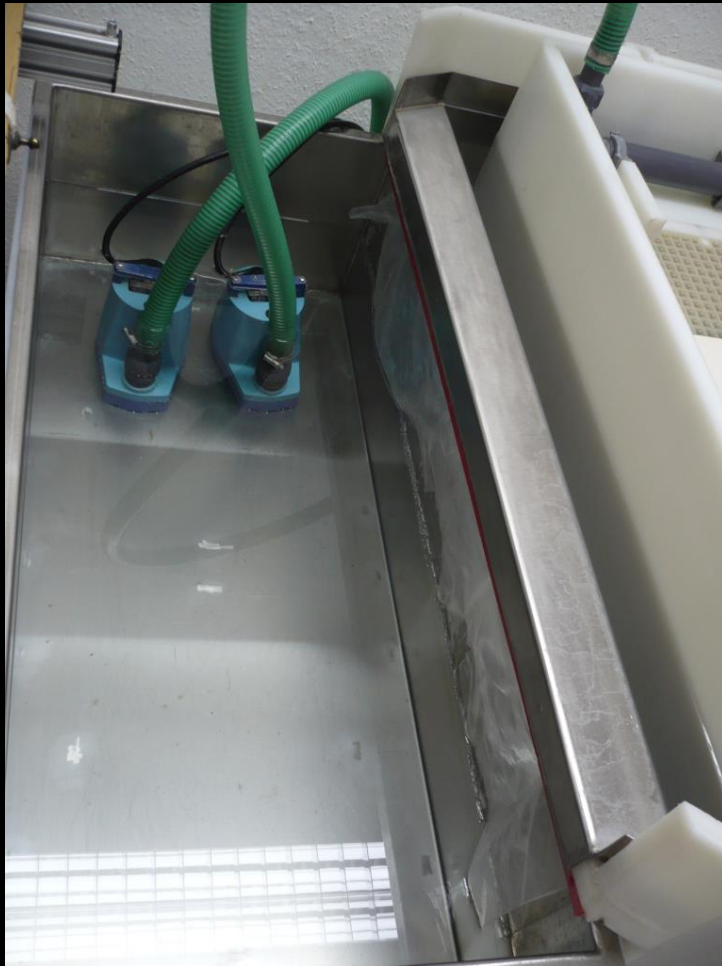
Régi
tárolóeszközből, új
savmentes
füzetformátumba.

67 Grimaldi, A. Pilgrimage 1888-1890

Papírontógép egyedi megerősítéssel.

Mo	23.10	9.00-17.00	HAAB	- Führung durch die Ausstellung „Restaurieren nach dem Brand“ (Historisches Gebäude) -- Papierrestaurierung (Werkstatt <u>Legefild</u>) - fotografische und schriftliche Dokumentation - Vorbereitung des Schriftguts - Nassbehandlung und Papierrestaurierung - Vorbereitung für Bindeauftrag - Vorstellung des Verfahrens zur Konservierung von Musikalien	Johanna Krämer 545-810
Di	24.10	9.00-17.00			
Mi	25.10	9.00-12.00		Teilnahme am 23. Bibliothekstag im Augustinerkloster zu Erfurt - Begrüßung durch Frau Staatssekretärin Dr. Winter - Führung durch die Historische Klosterbibliothek	Dr. Michael <u>Ludscheidt</u> 0361 57660 22 info@augustinerkloster.de Sabine Brunner Landesfachstelle für Öffentliche Bibliotheken in Thüringen Schillerstraße 40 99096 Erfurt Tel: 0361 26289370 brunner@bibliotheken-thueringen.de
		14.00-17.00	GSA	- Führung durch die Magazine und Vorstellung der Bestände - Problematik der Falk-Bände: Darstellung der Ausgangsproblematik, Herangehensweise, erarbeitete Lösungen, Ergebnisse	Dr. Silke Henke 545 255 Silke.Henke@klassik-stiftung.de Maria Günther 545-261
Do	26.10	9.00-17.00	GSA	Neuverpackung und Restaurierung am Liszt-Bestand - Neuverpackung Goethe-Schiller-Briefwechsel - Restaurierung von Lacksiegeln - Vorstellung des Restaurierungsmoduls und der Leitlinien - Restaurierung Fotos und Glasplattennegative Nachlass Hagen - Restaurierung des Theaterbestandes (Historische Textbücher Hoftheater Weimar)	
Fr	27.10	9.00-	LATH	- Führung durch das historische Archivgebäude am Beethovenplatz mit Schwerpunkt Magazin	Dr. Bernhard Post

		15.00		(Schadensbilder und restaurierte Stücke aus dem Mittelalter und der Frühen Neuzeit) - Abschlussgespräch	Volker Graupner
--	--	-------	--	--	-----------------

LATh = Landesarchiv Thüringen – Hauptstaatsarchiv Weimar

GSA = Goethe- und Schiller-Archiv

HAAB = Herzogin Anna Amalia Bibliothek

KSW = Klassik Stiftung Weimar

Anna Amalia Könyvtár (HAAB)

Új könyvtár és földalatti
raktár

2004. szeptember 2-án égett le elektromos rendszer hibája miatt keletkezett tűzben az Anna Amália Hercegnőről elnevezett Történeti Könyvtár tetőszerkezete. Ezen a területen faszekrényekben pótolhatatlan kéziratokat és kéziratok kottákat tároltak. A galérián keresztül a nyitott könyvtértérben az ún. Rokokó teremben tartott könyvek is sérültek, először a tűz, majd az oltóvíz által.

Kb. 50 000 16 – 20. századi kötet égett meg, többségük 17-18. századi, ritka kiadás. 62 000 kötet károsodott a tűz és az oltóvíz által. A Rokokó teremből 28 000, nagyrészt sérült könyvet kellett menteni a tűzoltók hathatós segítségével. Az új raktárba való költözés miatt 850 000 kötet menekült meg ezeken felül.

Az egész város megmozdult, aki tudott mind a helyszínre sietett segíteni a mentésben, amit éjszaka egy világító léggömb segített.

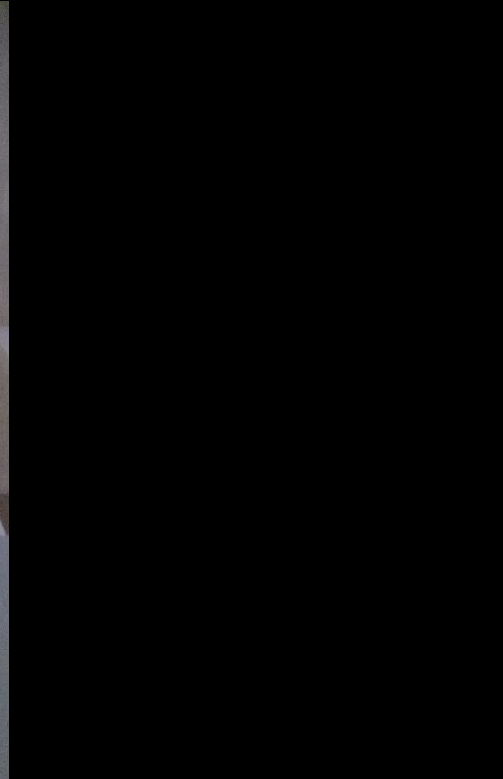
Közel 112 000 kötet sérült meg különböző mértékben, a Rokokó teremben 28 000, emellett mellszobrok, festmények.

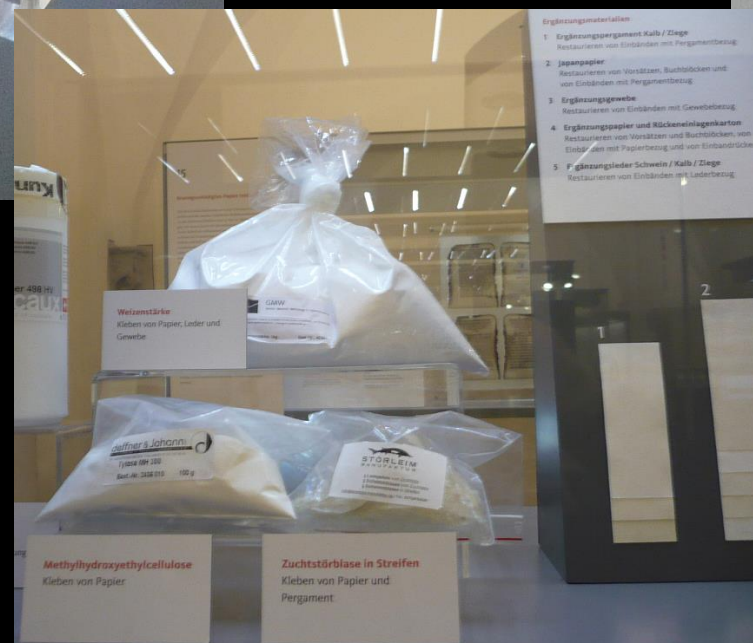
A tetőtérben ma
kutatóterem
működik csak
tudományos
kutatóknak.
A könyvtárterem 4
év restaurálás után
már újra látogatható
volt.

A könyvtár
gyűjteményének
kárfelmérése után a
restaurálás még
folyamatban van,
részben nemzetközi
segítséggel,
valószínűleg 2020-ig.

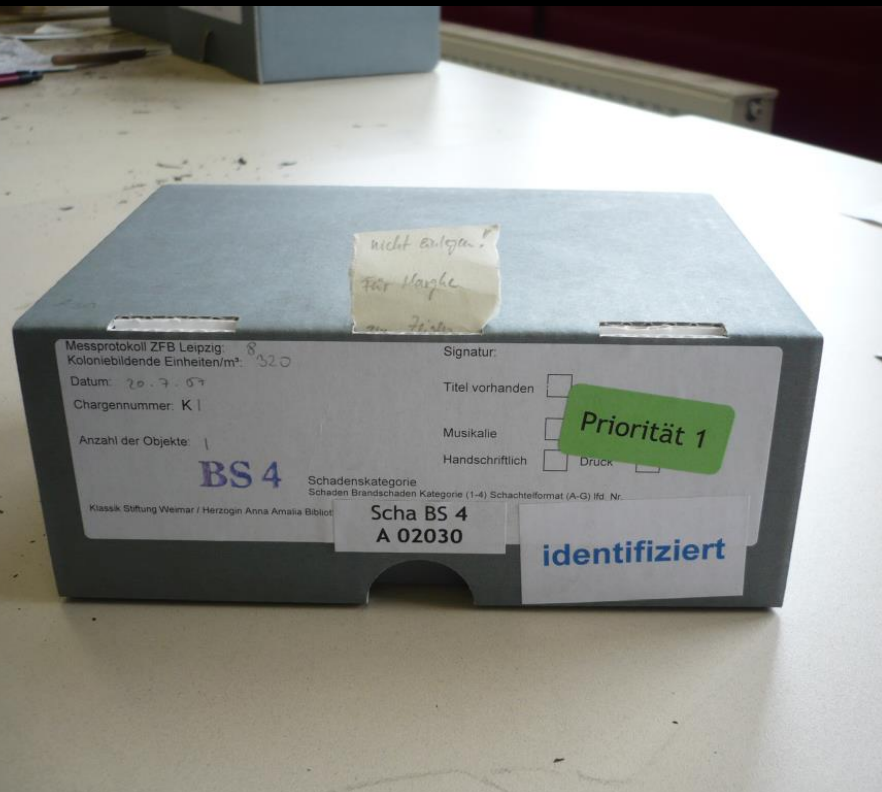

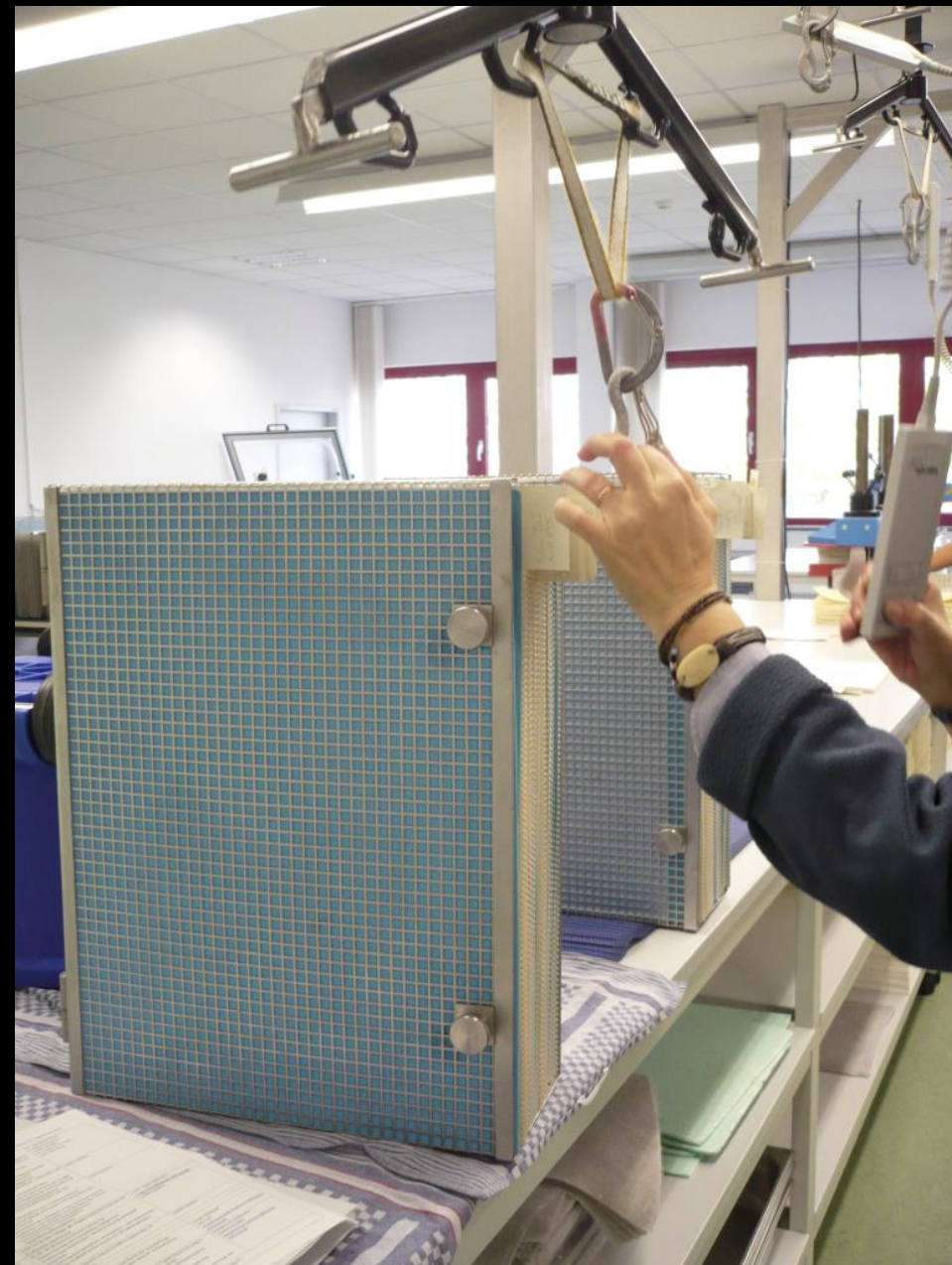
A restaurálást
bemutató kiállítás
tárgyai...

Könyvek, amiknek a
kötését már nem
lehetett megmenteni,
ún. konzerváló kötést
kaptak a lapok
restaurálása után.

A részben elhamvadt könyvek kezelésére létrehozott műhely Legelfeldben

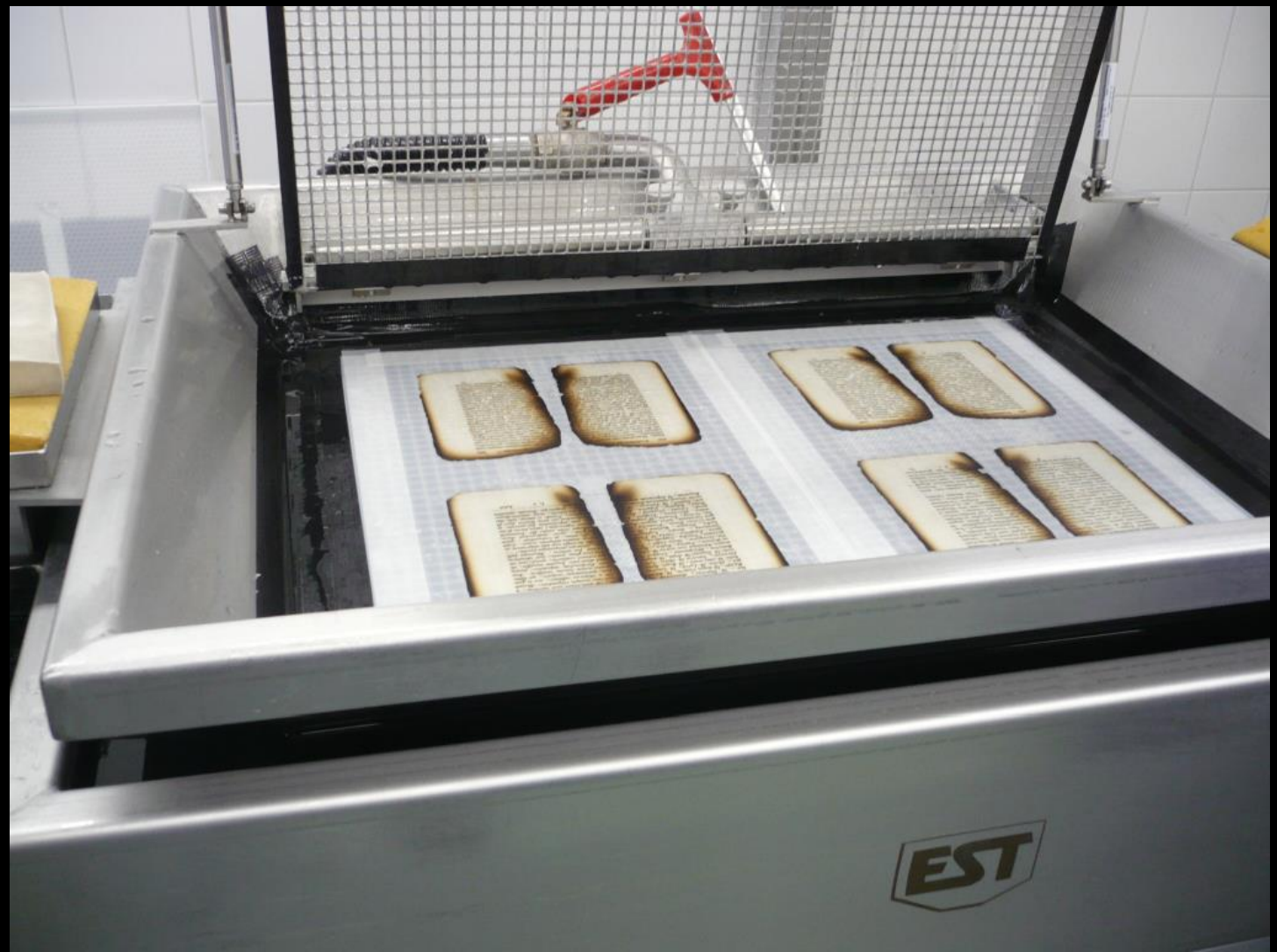

A lapok tömeges nedves tisztítása. Kis daruval lehet a szitacsomagba helyezett könyvlapokat mozgatni a mosómedencék között. Fontos az égéstermékek eltávolítása a papírból a megerősítés és kiegészítést biztosító papíröntés előtt.

Vékony japán fátýolpapírt használnak a teljes felületen való megerősítéshez.

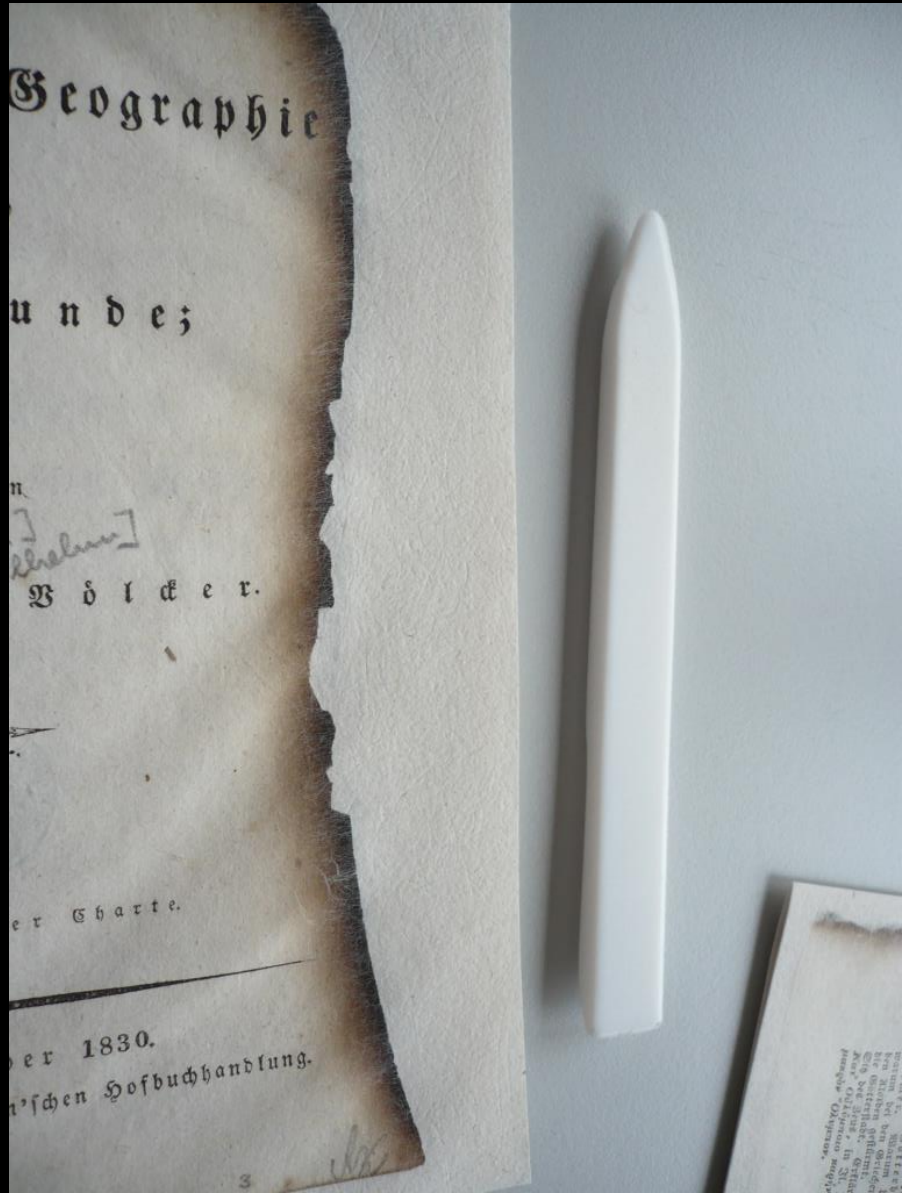
Papírontógép és a kiegészítéshez előkészített vizes papírrost szuszpenzió, amit tartályból mérnek ki.

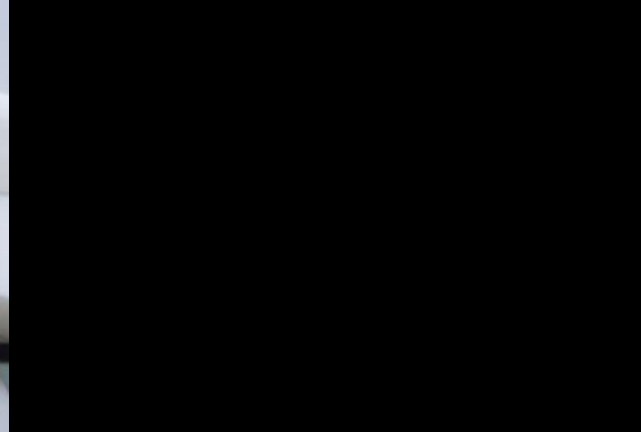
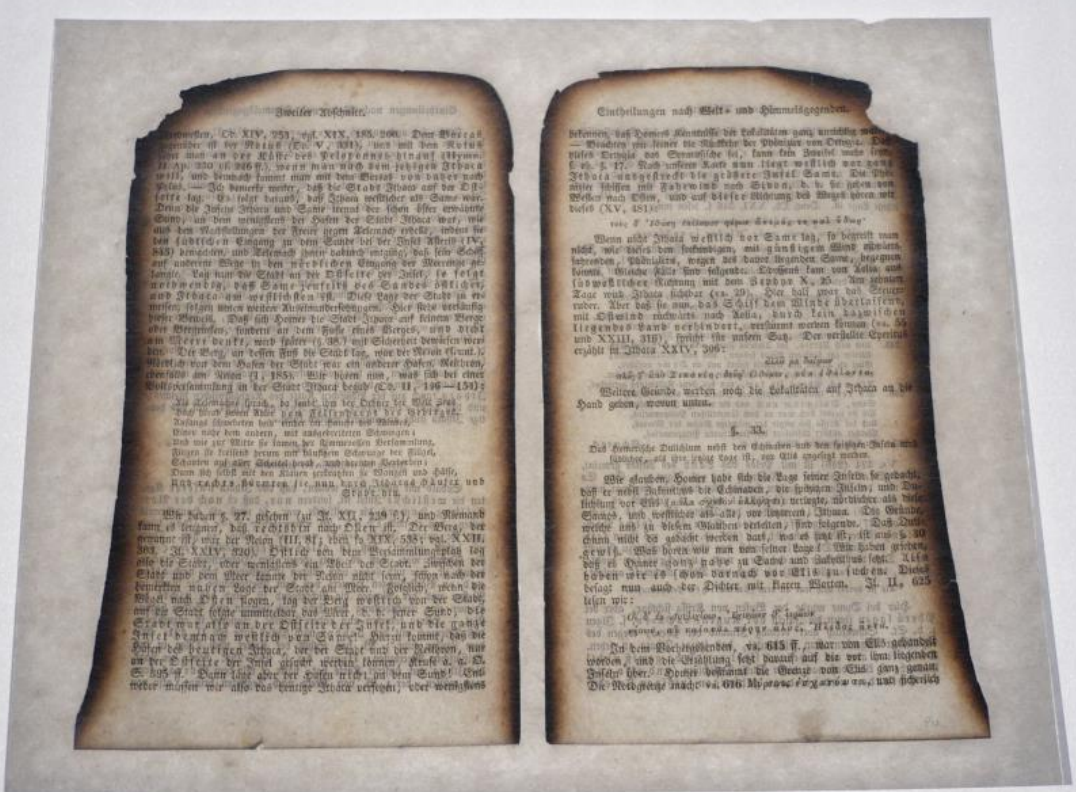

A papírontéssel kiegészített lapok
megerősítése szívóasztalon
keményítő keverékkel.

Átvilágító doboz (UV mentes fény) segít az öntött lapok helyes meghajtásánál.

A kész konzerváló kötés a felfűzött,
restaurált könyvlapokkal.

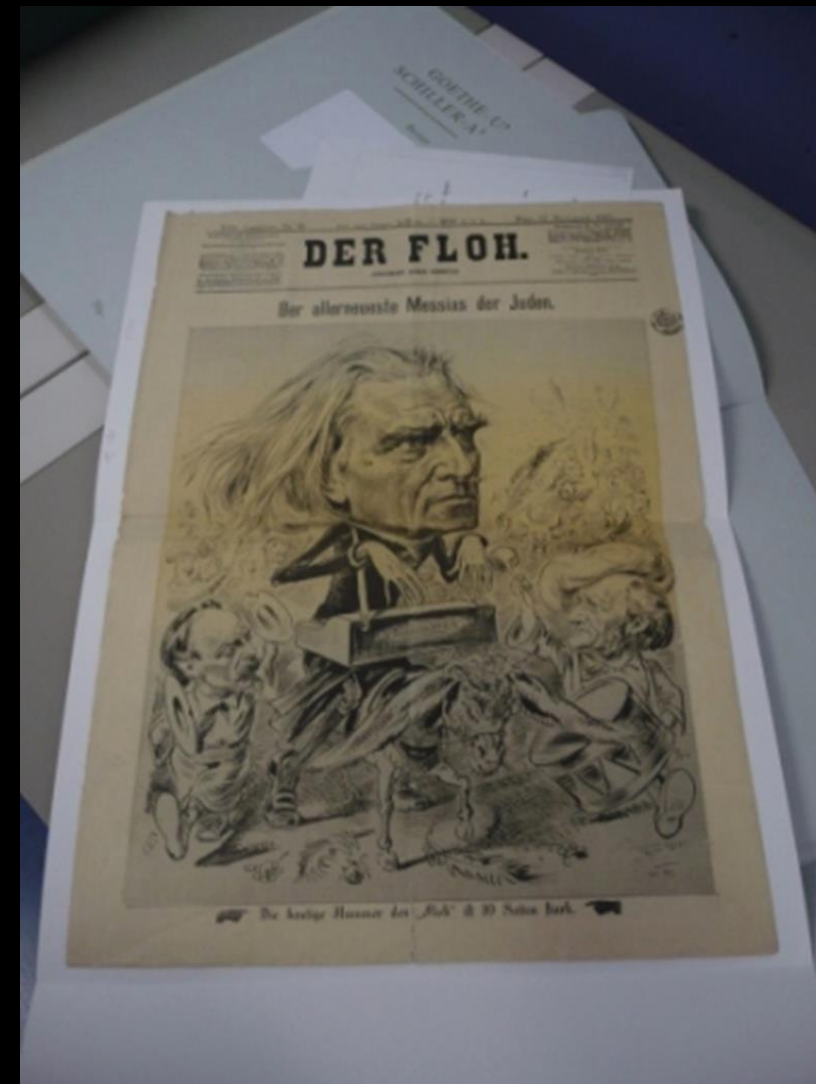

A Goethe – Schiller
Archívum

Az Archívumban Liszt hagyatékot is őriznek.

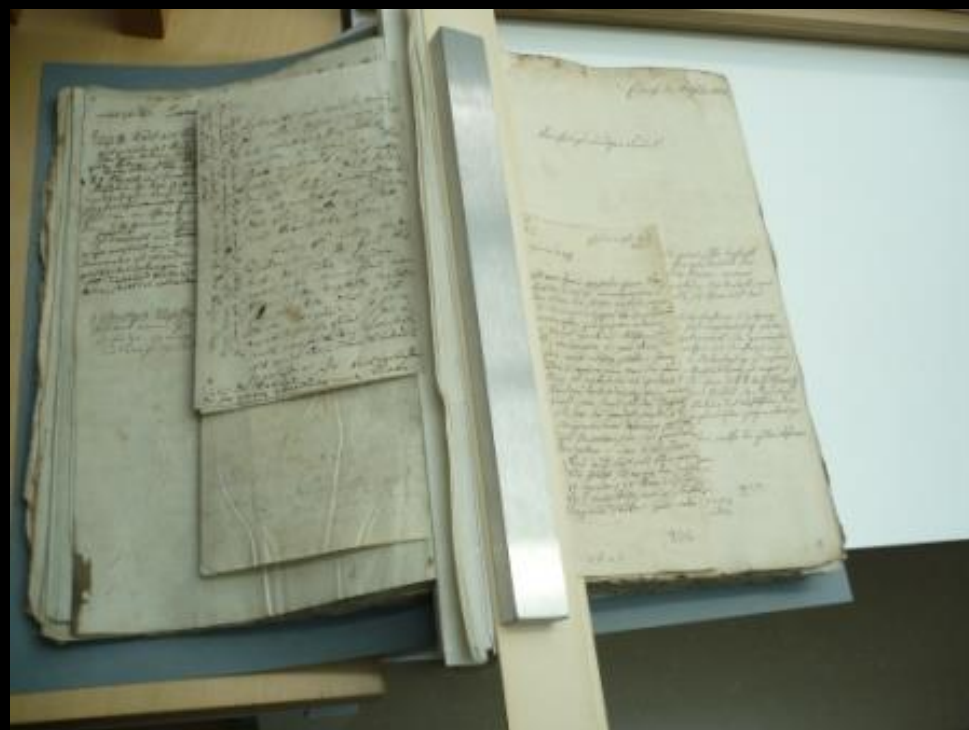

Egyedi digitalizáláshoz használt állvány.

Párásító búra és vákuumasztal egyben.

Anzahl beschädigter Blätter:

Wertigkeit: (Intrinsischer Wert)

Sort-Nr.: 150

um: 25.10.2017

um: 25.10.2017

(H x B)

enutzungs-
sequenz:

Nachschlageliste Feld "Umfang"

Einzelblatt	10
Doppelblatt	20
Druckbogen	25
einseitig beschrieben	30
beidseitig beschrieben	40
leer	50
gebunden	60
in Konvolut eingeklebt (Aktenheftung)	61
Halblederband	63
Halbwebband	65
Pappband	67
Broschur	71
fadengeheftete Broschur (feste Buchdeckel)	72
fadengeheftete Broschur (weiche Buchdeckel)	73
paginiert	75
foliert	80
geheftet	90
im Falz geklebt	100
ineinander gelegt	110

>>> Nachschlageliste bearbeiten

Begriffe trennen durch ☒ Komma ☐ Zeilenumbruch

Goethe- und Schiller-Archiv Weimar Restaurierungsprotokoll

GSA 60/B 31 B/ 1 + 8

RV 479
Cantico di San Francesco

Objektbeschreibung

Maße: 445 x 290 mm (H x B)
Umfang: 2 Einzelblatt

Papierart: Maschinenpapier offenporig, Maschinenpapier (Notenblatt) geglättet

Beschreibstoff: Stempelfarbe, blauer Farbstift, schwarz-braune Tinte, Bleistift

Besonderheiten: Stempel des Liszt-Museums, an Außenseiten schmales Papierfalzchen aufgeklebt (beide Blätter waren wohl damit zusammengehängt), auf Titelblatt fast ganz erhalten, auf Bl 8 nur Reste

Zustandsbeschreibung

Oberflächen-
verschmutzung: v.a. an Rändern, schwach
Bl 8 verso ganzflächig + Faltstelle verschmutzt

Verbräunung: v.a. an Rändern + Kanten, gering
Rückseite Bl 8 stärker gebräunt, v.a. auch in Faltstelle

Flecken: Stockflecken, Griffstellen, Bl 8 oben Fleck (erstes Notensystem)

Beschreibstoff:

Tintenfraß:

Risse: fein + mittel, an Rändern

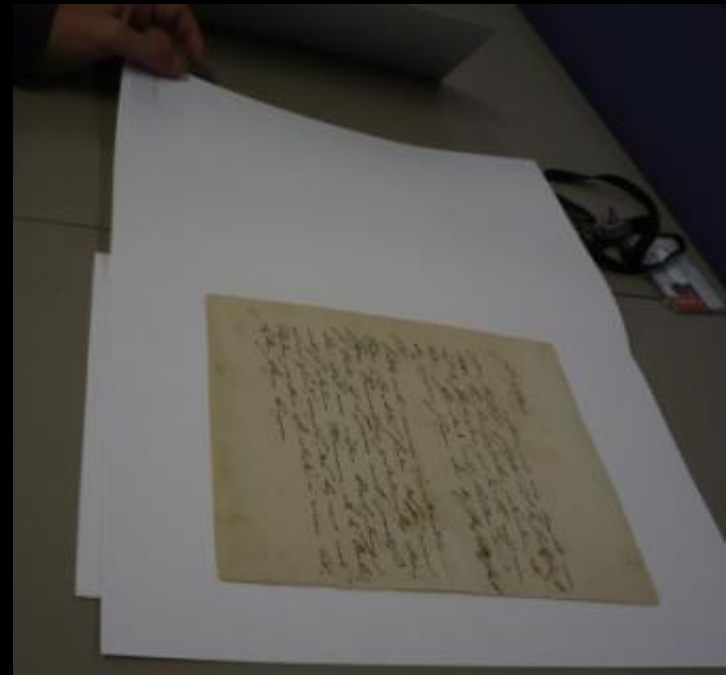
Fehlstellen: Titelblatt rechte untere Ecke, Bl 8 linker Rand

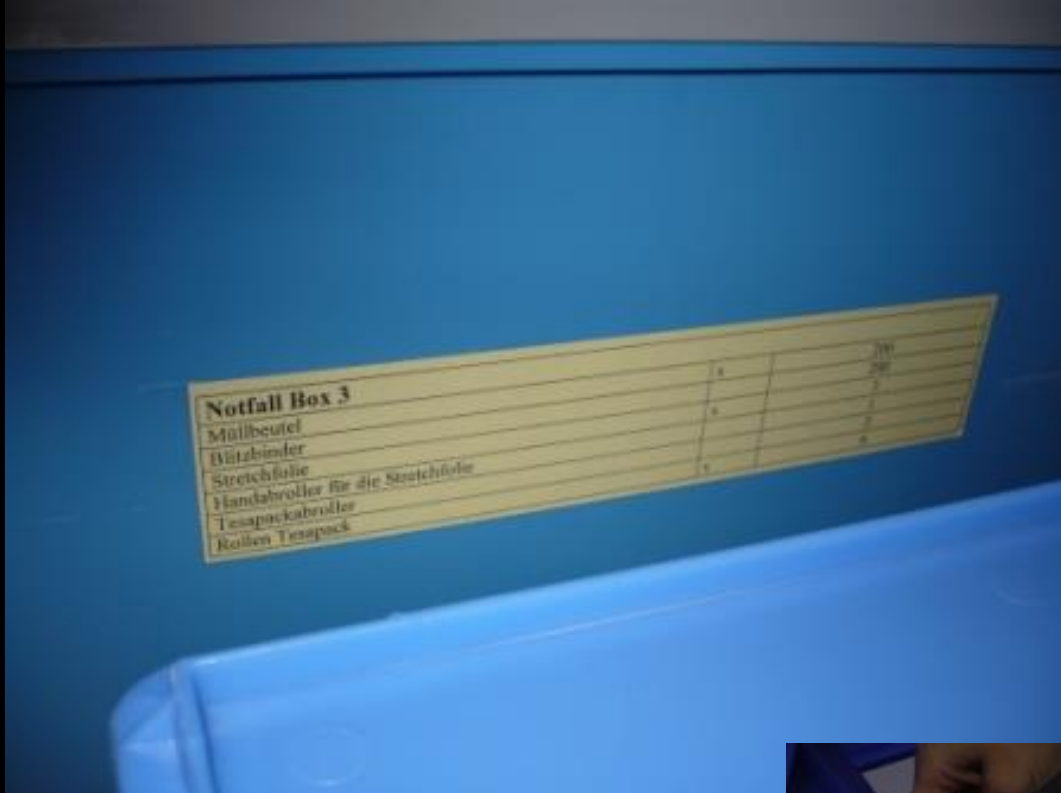
Kanten/Ränder:

Mechanische
Schäden:

Papierstabilität: stabil

A munka dokumentálása számítógépen és szükség esetén kinyomtatva.

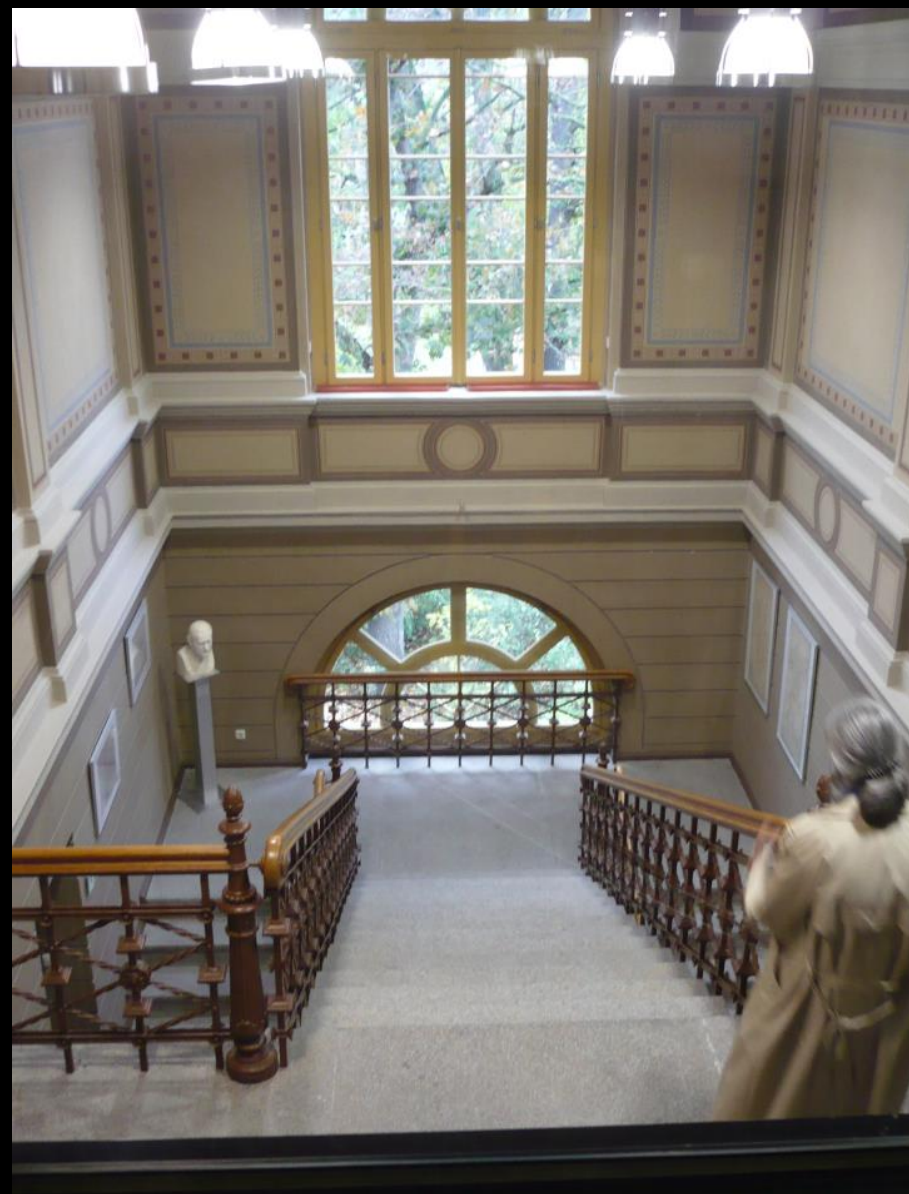

Károsodott iratok beszállítása
csak elkülönített, egyedi
szellőztetéssel ellátott
helyiségbe lehet, ahonnan
vizsgálatok, tisztítás után
kerülhet a restaurátor
műhelybe, majd a raktárba.

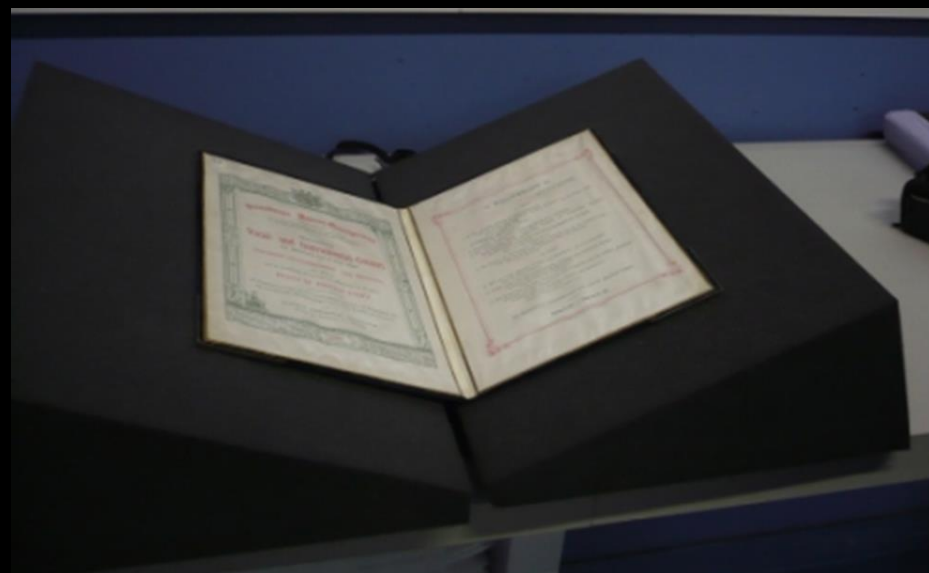

A Levéltár 1920 előtti iratokat őrző részlege: Beethoven Platz

Kutatóterem, ahol a könyvek állományvédelmi szempontból kíméletes használata miatt könyvtámaszokat is tartanak. (polc tetején)

A régi levéltár 4 szint magas, egylégterű raktárában érdekes, egyedi sárga fényt használnak, ami állítólag UV mentes, ezt azonban nem tudtuk leellenőrizni, illetve bizonyos kifakulások nem ezt bizonyítják.

Régi és új savmentes tárolóeszközök. Folyamatosan cserélik le a tárolóeszközöket megfelelő minőségűre.

Buchenwald az Emlékhely, és az ott létrehozott restaurátor műhely vizsgált anyaga.

Weimar, 2018. október 16 – 28.